

3. První světová válka a propaganda. Plakáty jako prostředek verbování vojáků a žádání finančních půjček. Politická propaganda

První světová válka potvrdila důležitost vizuální komunikace

- Diagramy, ilustrace, titulky, to vše pomohlo informovat a instruovat
- Znaky a symboly pro vojenskou hodnost byly ihned srozumitelné

Plakáty zaujímaly funkci dnešního rádia, rozhlasu, televize

- Přenášely vládní oznámení, povolání do služby, přenášely propagandu

Plakáty vytvářeny válčícími zeměmi (Francie, Británie, Itálie, Rakousko-Uhersko, Německo, Rusko a později USA) **odrážely jejich charakter** a vývojové stádium designu

Přednost ***Sachplakatu** byla jednoduchost, koncentrované obrazy, barevné plochy a jednolitě stíny s důkladně vyvedeným písmem, které dodávaly dílům hodnotu, kterou ostatní země postrádaly.

Nejběžnější **formou amerických a britských plakátů** byla:

- zvětšená **barevná ilustrace**
- k nimž tiskař **přidal nápis**
- Rozložení bylo tuctové a **design mdlý**

Pro Francii byly typické dobré kresby doprovázené dlouhým textem či poezií

Pokračovateli tohoto francouzského stylu byl **Američan Joseph Pennel** a **Angličan Frank Brangwyn**: silné kontrasty, dramatický šerosvit, neobvykle realistické

Joseph Pennell – kupujte dluhopisy svobody 1918

Frank Brangwyn – Kupujte válečné dluhopisy

Ve všech zemích se uplatňovaly ty samé kategorie válečného plakátu **Ty, které:**

- Verbovaly vojáky
- Apelovaly na vlastenectví
- Vzbuzovaly pocit viny

V Británii existoval slavný slogan: **Tatínku, co jsi dělal za války TY?** doprovázející banální typ ilustrace, styl obývacího pokoje i pečlivě oblečené děti, zobrazující „správný“ mužských postoj, romantický militarismus

Tatínku, co jsi dělal za války TY, 1915 – Savile Lumley

Poznámka redaktora ☺ Až do první světové války se plakát využíval převážně k reklamním a uměleckým účelům. Poté převzal hlavně náborový charakter. Plakáty v mužích podněcovaly určitý pocit viny. Pokud nepůjdou do války, budou za ně umírat jiní. V promyšleném vyjadřování vévodila Británie. Svými slogany vyzývajícími k akci „Tatínku, co jsi dělal za války TY“ plakáty předcházely budoucí reklamní kampaně.

Nejznámější náborový plakát je britský z roku 1914 „**Tvá zem Tě potřebuje.**“

- Je na něm zvětšená ilustrace z časopisecké obálky
- na níž je **lord Kitchener – britský ministr války**
 - snadno rozpoznatelný tvarem svého obřího knír, čapkou a odznakem polního maršála

Tento plakát byl často napodobován a stal se inspirací pro náborový plakát: „**Chci tě pro armádu Spojených států.**“ jehož tvůrce je James Montgomery Flagg se na něm zobrazil jako **Strýček Sam**

- Jednotlivé prvky grafiky jsou jednoduše uspořádány
- Vlastenecké zabarvení podtrhuje znázornění rámování: červené, bílé a modré

Poznámka redaktora ☺ Známý plakát „*I want you for U.S. Army*“ v překladu „*Chci tě pro svou armádu Spojených států*“ vychází z britské předlohy s lordem Kitchenerem. Gesto ruky hlavních aktérů oslovuje diváka a vztahuje pozornost k heslům ve spodní části. Podobný způsob prezentace později převzali i jiné známé osobnosti.

James Montgomery Flagg – U. S. Army, 1917

Alfred Leete – Britons, 1914

Němečtí grafici znali plakáty dohodových mocností, byly reprodukovány v časopise:

- **Das Plakat**, který vycházel po celou dobu války

V Berlíně 1915 se uskutečnila i výstava britských náborových plakátů

- Válka brala ve velkém nejen lidské životy, ale také spotřebovávala velké dávky munice a dodávky

Plakáty byly prostředkem, jak stát přesvědčoval své občany, aby jim poskytli peníze formou **válečných půjček**.

Grafická podoba těchto kampaní se odrážela podle stylu a **podtrhovala národní rozdíly**

- Dřevorytový tisk, brnění a těžké písmo fraktury v černé a červené byly na plakátu Bernharda zdůrazněno propojením s germánskou historií.
- V dohodových zemích byly pokusy o využití vizuální metafory řídké
- Bez ohledu na to, že líčili své **vojáky jako rytíře** a **nepřátele jako dravé bestie** byly v časopisech tyto výjevy graficky zjednodušovány
- **Voják na frontě** byl často představován **jako rytíř ve zbroji**, **národní duch** pak v prostřednictvím **německé orlice**, **ruského medvěda**, **britského lva**, **francouzského kohouta**, **amerického orla**.

Lucian Bernhard 1917 (Německo) – Tohle je cesta míru – nepřítel to tak chce!
Proto podpořte (sedmou) válečnou půjčku.

Známý symbol červeného kříže byl například využit s **převrácenými barvami** jako na švýcarské vlajce, aby propagoval výstavu děl **německých zajatců ve Švýcarsku**.

Ludwig Hohlwein 1918 – Výstava prací německých válečných vězňů ve Švýcarsku

V roce 1918 použil rakouský grafik **Julius Klinger** červenou číslici **8** vztahující se k **osmé válečné půjčce coby past na dohodové mocnosti**, v podobě černozeleňého draka, jehož svíjející se hlava a krk jsou probodány řadou šípů, za každou válečnou půjčku jeden.

Julius Gipkens 1918 – Osmá válečná půjčka

- Ve válce přibýlo mnoho rysů a prvků grafického designu, a to nejen na plakátech
- Armáda potřebovala znakový systém pro organizaci a identifikaci svého mužstva a materiálu, jasný instruktážní manuál pro jejich nastavení a využití
- **Válečné plakáty vytvořily stereotypy**, které byly základem pro **politické propagandy** neklidných let, jež následovaly v Itálii, Rusku a Německu.
- Tvořily ikony z lidí jako **Marx, Lenin, fašistických diktátorů** a **karikatury nepřátel coby barbarů a dravých bestíí** měly představovat hrůzy **bolševismu** nebo **hříchy kapitalismu**.

Poznámka redaktora 😊 Plakát z let 1914 až 1918 značí bod obratu. Namalované a tištěné ilustrace ztráceli své postavení. Na jejich místo se sunou černobílé fotografie. Rozvoj bleskového světla, rychlejší filmové emulze i čoček pomohly k zaznamenávání jevů včetně ateliérového svícení a retuší.

V Evropě se k umělcům jako Bernhard připojili avantgardní umělci, kteří spatřovali v designu prostředek, jak se dostat do moderního světa. Začali pracovat s plakátem jako s koláží. Hledali nové významy, které potvrzovali či vyvracely. Z koláže se stal výrazný kritický prostředek.

Julius Engelhard 1918 – Po anarchii následuje bída a úpadek

Julius Engelhard 1918 – Bolševismus přináší válku

OBRAZOVÉ PŘÍLOHY

***Sachplakat**, také známý jako Plakatstil, vznikl v Německu jako raný styl designu plakátů.

-----AMERIKA-----

Joseph Pennell – kupujte dluhopisy svobody 1918

Frank Brangwyn – Kupujte válečné dluhopisy

James Montgomery Flagg – U. S. Army, 1917

-----BRITÁNIE-----

Tatínku, co jsi dělal za války TY, 1915 – Savile Lumley

Alfred Leete – Britons, 1914

-----NĚMECKO-----

Lucian Bernhard 1917 (Německo) – Tohle je cesta míru – nepřítel to tak chce!
Proto podpořte (sedmou) válečnou půjčku.

Ludwig Hohlwein 1918 – Výstava prací německých válečných vězňů ve Švýcarsku

Julius Engelhard 1918 – Po anarchii následuje bída a úpadek

Julius Engelhard 1918 – Bolševismus přináší válku

-----RAKOUSKO-----

Julius Gipkens 1918 – Osmá válečná půjčka